

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та
інформаційних технологій**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**до виконання кваліфікаційної роботи
здобувачами вищої освіти
освітньо-професійної програми
Менеджмент підприємства
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 073 Менеджмент
галузі знань 07 Управління та адміністрування
(2022 рік набору)**

ПОЛТАВА – 2022

УДК 658(083.13)

ББК 65.050

М – 54

Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти освітньо-професійної програми Менеджмент підприємства першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування (2021 рік набору) / Сазонова Т., Воронько-Невіднича Т., Потапюк І. Полтава: ПДАУ. 2022. 54 с.

Укладачі: Т. Сазонова, доцент, к. е. н., доцент кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної, гарант ОПП Менеджмент підприємства; Т. Воронько-Невіднича, доцент, к. е. н., завідувач кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної; І. Потапюк, доцент, к. е. н., доцент кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної.

Теми кваліфікаційних робіт підготували: доцент, к. е. н., доцент кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної Т. Сазонова; доцент, к. е. н., завідувач кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної Т. Воронько-Невіднича; доцент, к. е. н., доцент кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної І. Шульженко.

Рецензент: Сердюк О., професор кафедри публічного управління та адміністрування Полтавського державного аграрного університету, к.е.н., доцент.

Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти освітньо-професійної програми Менеджмент підприємства першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування розглянуто та схвалено на засіданні кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної 1 вересня 2022 р. (протокол № 1).

Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційних здобувачами вищої освіти освітньо-професійної програми Менеджмент підприємства першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування, схвалені та рекомендовані до видання на засіданні ради з якості вищої освіти спеціальності «Менеджмент» 1 вересня 2022 р. (протокол № 1).

© Полтавський державний аграрний університет (ПДАУ)

© ННІ ЕУПІТ

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	6
РОЗДІЛ 2. РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА БАКАЛАВРСЬКИХ ДИПЛОМНИХ РОБІТ	15
РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДОВАНІ ПЛАНИ БАКАЛАВРСЬКИХ ДИПЛОМНИХ РОБІТ	17
РОЗДІЛ 4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ	18
РОЗДІЛ 5. ЗАХИСТ БАКАЛАВРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ	32
ДОДАТКИ	37

ВСТУП

Методичні рекомендації розроблені для здобувачів вищої освіти та викладачів, які здійснюють керівництво виконанням кваліфікаційних робіт на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» за ОПП Менеджмент підприємства першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 Менеджмент галузь знань 07 Управління та адміністрування. Методичні рекомендації містять основні вимоги до змісту та оформлення кваліфікаційної роботи, організації її виконання, порядку захисту та оцінювання.

Кваліфікаційна робота (бакалаврська дипломна робота) – це форма атестації, що передбачається на завершальному етапі здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих здобувачами результатів навчання (компетентностей) вимогам освітньо-професійної програми Менеджмент підприємства, стандарту вищої освіти для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 Менеджмент галузь знань 07 Управління та адміністрування та Національної рамки кваліфікацій.

Кваліфікаційна робота, як метод оцінювання рівня якості підготовки, має продемонструвати, що здобувачі першого (бакалаврського)

рівня володіють уміннями та навичками, необхідними для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань, здатні інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі.

Мета кваліфікаційної роботи – розв'язання спеціалізованих завдань та практичних проблем у сфері адміністрування та управління бізнесом, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Виконання кваліфікаційної роботи демонструє вміння:

- працювати з інформаційними джерелами (законодавчими і нормативними документами, науковою фаховою літературою, у тому числі виданою іноземними мовами, формами звітності тощо);

– викладати матеріал логічно та аргументовано;

– опанувати сучасні наукові методи для проведення теоретичних і емпіричних досліджень;

– використовувати набуті навички для розроблення пропозицій та обґрунтування рекомендацій з предмета дослідження;

– генерувати та обґрунтовувати гіпотези, ідеї;

– робити висновки щодо результатів проведених досліджень.

Основними нормативними документами, на яких спирається підготовка здобувачів вищої освіти ступеня вищої освіти «Бакалавр» за спеціальністю 073 Менеджмент є:

1. Закон України від 01.07.2014 р. «Про вищу освіту» URL: <http://surl.li/cieav>;

2. Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII «Про освіту» URL: <http://surl.li/cieav>;

3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29.04.2015 р. № 266 URL: <http://surl.li/ciear>;

4. Національна рамка кваліфікацій URL: <http://surl.li/aficq>;

5. Національний класифікатор України: «Класифікація видів економічної діяльності» ДК 009: 2010 URL: <http://surl.li/anfe>;

6. Зміна № 10 до національного класифікатора ДК 003:2010 «Класифікатор професій» URL: <http://surl.li/blrdj>;

7. Стандарт вищої освіти: перший (бакалаврський) рівень, ступінь вищої освіти бакалавр, галузь знань 07 Управління і адміністрування, спеціальність 073 Менеджмент. Затверджений та введений в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 29.10.2018 р. № 1165. URL: <http://surl.li/cynih>;

8. Освітньо-професійна програма Менеджмент підприємства першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 Менеджмент галузь знань 07 Управління та адміністрування. URL : <http://surl.li/cynii>;

9. Положення про організацію освітнього процесу у Полтавському державному аграрному університеті. URL : <http://surl.li/beesa>;

10. Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в Полтавському державному аграрному університеті. URL : <http://surl.li/cynin>;

11. Порядку про перевірку текстових документів (наукових, навчально-методичних, дисертаційних, магістерських, бакалаврських та інших робіт) на наявність запозичень з інших документів, а також інших нормативних актів України з питань освіти. URL : <http://surl.li/belhd>;

12. Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та екзаменаційну комісію у Полтавському державному аграрному університеті. URL: <http://surl.li/ccubf>;

13. Програма атестації здобувачів вищої освіти. Освітньо-професійна програма Менеджмент підприємства першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 Менеджмент галузь знань 07 Управління та адміністрування. URL: <http://surl.li/cyprkj>

РОЗДІЛ 1 ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1.1. Загальні положення

Бакалавр – це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми.

Кваліфікаційна робота (бакалаврська дипломна робота) – це форма атестації, що передбачається на завершальному етапі здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для встановлення відповідності набутих здобувачами результатів навчання (компетентностей) вимогам освітньо-професійної програми Менеджмент підприємства, стандарту вищої освіти для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 073 Менеджмент галузь знань 07 Управління та адміністрування та Національної рамки кваліфікацій.

Кваліфікаційна робота, як метод оцінювання рівня якості підготовки, має продемонструвати, що здобувачі першого (бакалаврського) рівня володіють уміннями та навичками, необхідними для проведення досліджень та/або провадження інноваційної діяльності з метою розвитку нових знань, здатні інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі.

Мета кваліфікаційної роботи – розв'язання спеціалізованих завдань та практичних проблем у сфері адміністрування та управління бізнесом, що передбачає проведення досліджень та здійснення інновацій, характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Виконання кваліфікаційної роботи демонструє вміння:

- працювати з інформаційними джерелами (законодавчими і нормативними документами, науковою фаховою літературою, у тому числі виданою іноземними мовами, формами звітності тощо);

- викладати матеріал логічно та аргументовано;

- опанувати сучасні наукові методи для проведення теоретичних і емпіричних досліджень;

- використовувати набуті навички для розроблення пропозицій та обґрунтування рекомендацій з предмета дослідження;

- генерувати та обґрунтовувати гіпотези, ідеї;

- робити висновки щодо результатів проведених досліджень.

Виклад змісту кожного питання кваліфікаційної роботи має бути цілісним, логічним, доказовим і пояснювальним та науково аргументованим. Кваліфікаційна робота повинна відповідати таким вимогам і містити:

- системний аналіз проблеми відповідно до предмета наукового дослідження;

- реальні обґрунтовані пропозиції щодо розв'язання спеціалізованих завдань та проблем у сфері управління організаціями та їх підрозділами, актуальні для впровадження у практику;

- бути належно оформленою і мати всі необхідні супровідні документи.

Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах реальних суб'єктів господарювання: організацій різних форм власності, які є юридичними особами і мають самостійну звітність.

Тема кваліфікаційної роботи має відображати проблематику певної галузі/сфери діяльності і конструюватися на основі нормативного змісту підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованого у результатах навчання, що формують складові професійної компетентності бакалавр.

Здобувач вищої освіти має право обрати тему кваліфікаційної роботи з переліку запропонованих тем або запропонувати свою тему з відповідним обґрунтуванням. Вибір теми кваліфікаційної роботи здійснюється шляхом написання заяви на ім'я завідувача кафедри.

Для керівництва кваліфікаційною роботою здобувачу вищої освіти призначають керівника з числа науково-педагогічних працівників кафедри, які мають науковий ступінь та / або вчене звання. Керівник формує завдання на кваліфікаційну роботу, консультує здобувача вищої освіти під час її виконання, підписує її та надає письмовий відгук на неї. Завдання на виконання кваліфікаційної роботи затверджує завідувач кафедри, за якою закріплений здобувач вищої освіти для виконання.

Теми та керівники кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти затверджуються наказом ректора Університету не пізніше, як за два місяці до початку захисту кваліфікаційних робіт. Проекти наказів формує директорат інституту на підставі інформації, наданої кафедрою про теми кваліфікаційних робіт і наукових керівників здобувачів вищої освіти.

При написанні кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти повинен дотримуватись академічної доброчесності, а саме:

здійснювати посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надавати достовірну інформацію про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну творчу діяльність.

Оформлення кваліфікаційної роботи має відповідати загальним вимогам до наукових робіт згідно з державним стандартом ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки та техніки. Структура і правила оформлення».

Під час складання списку використаних джерел необхідно дотримуватись національного стандарту ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Кваліфікаційна робота повинна містити результати власних теоретичних прикладних досліджень.

Кваліфікаційна робота має бути написана державною мовою, науковим стилем, логічно й аргументовано.

Основні етапи підготовки та виконання кваліфікаційної роботи:

- вибір і затвердження теми роботи;
- складання і затвердження розгорнутого плану та завдання на кваліфікаційну роботу;
- опрацювання літературних джерел;
- збір, вивчення і обробка інформації, необхідної для виконання роботи;
- виконання теоретичного розділу роботи;
- виконання аналітичного розділу роботи;
- виконання проектно-рекомендаційного розділу;
- оформлення тексту роботи;
- попередній захист роботи на випусковій кафедрі;
- нормоконтроль;
- доопрацювання роботи з урахуванням зауважень і пропозицій;
- перевірка на наявність запозичень з інших документів.

За структурою кваліфікаційна робота містить вступ, основну частину (3 розділи, другий з яких має підрозділи, перший та третій – не мають), висновки, список використаних джерел, додатки.

Кваліфікаційна робота виконується обсягом 2,0-2,5 авторських аркушів (35-40 сторінок), кількість використаних джерел – 35-40. До обсягу кваліфікаційної роботи не включають список використаних джерел та додатки. Допускається відхилення в межах $\pm 10\%$.

При написанні кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти повинен дотримуватись академічної доброчесності, а саме:

здійснювати посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права;

надавати достовірну інформацію про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну творчу діяльність.

2.9. Порядок перевірки кваліфікаційних робіт на наявність запозичень з інших джерел регламентується Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в Полтавському державному аграрному університеті та Порядком про перевірку текстових документів (наукових, навчально-методичних, дисертаційних, магістерських, бакалаврських та інших робіт) на наявність запозичень з інших документів.

Здобувачі вищої освіти також пишуть реферат кваліфікаційної роботи, який містить загальну характеристику кваліфікаційної роботи (інформацію щодо структури, кількості додатків, ілюстрацій, таблиць, використаних джерел; обсяг кваліфікаційної роботи у сторінках) та стислий виклад основного змісту (за розділами), висновки, список публікацій здобувача та анотації (українською та однією з іноземних мов (переважно – англійською)). Обсяг реферату – 4 стор. Реферат подається з кваліфікаційною роботою до захисту.

Складовою реферату є анотація. Її обсяг складає до 800 знаків, зазначається прізвище та ініціали здобувача вищої освіти, назва кваліфікаційної роботи, основний зміст та результати дослідження. Ключові слова (слова специфічної

Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної роботи здобувачами ступеня вищої освіти «Бакалавр» за спеціальністю 073 Менеджмент ОПП Менеджмент підприємства (термінології за темою, які найчастіше зустрічаються у кваліфікаційній роботі) наводяться у називному відмінку. Кількість ключових слів – 5-7. Анотація розміщується разом з ключовими словами.

Захист кваліфікаційної роботи відбувається прилюдно на відкритому засіданні ЕК.

1.2. Вимоги до написання кваліфікаційної роботи

Вибір теми кваліфікаційної роботи. Тема бакалаврської дипломної роботи має відображати основну ідею, завдання, положення, які необхідно дослідити. Критерієм вибору теми дослідження є її актуальність щодо сучасних тенденцій розвитку науки і практики в менеджменті підприємства.

Теми кваліфікаційних робіт формуються відповідно до напрямів науково-дослідної тематики випускової кафедри, сучасних досягнень науки у предметній області сфери професійної діяльності.

Назва теми повинна бути чіткою, лаконічною та містити однозначне тлумачення.

Закріплення теми бакалаврської дипломної роботи, призначення наукового керівника та консультантів (у разі потреби) затверджується наказом ректора університету.

Структура бакалаврської дипломної роботи:

титульна сторінка;

завдання на бакалаврську дипломну роботу;

зміст;

вступ;

основна частина;

висновки;

список використаних джерел;

додатки.

Титульна сторінка є першою сторінкою бакалаврської дипломної роботи і оформлюється відповідно до вимог стандарту та вимог ПДАУ(додаток Б).

Завдання на бакалаврську дипломну роботу містить зміст роботи (назви розділів), календарний план виконання. Завдання затверджується керівником кваліфікаційної роботи, та завідувачем випускової кафедри (додаток В).

Зміст бакалаврської дипломної роботи визначається її темою і відображається в плані, що затверджується науковим керівником, розміщується безпосередньо після переліку умовних скорочень, починаючи з нової сторінки. Зміст включає: вступ; послідовно наведені назви усіх розділів і підрозділів; висновки; список використаних джерел; додатки.

У вступі бакалаврської дипломної роботи зазначаються: актуальність теми (обґрунтування вибору теми дослідження); зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; мета і завдання; формулюється об'єкт і предмет дослідження; методи наукових досліджень; інформаційна база; практична значущість; апробація результатів дослідження; структура та обсяг кваліфікаційної роботи.

Обсяг вступу, як правило, не повинен перевищувати 3 сторінки.

Актуальність теми подається у вигляді критичного аналізу та напрямів розв'язання проблеми, обґрунтування необхідності досліджень для організацій. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним, визначати сутність наукової проблеми (завдання).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Вказується, в рамках якої науково-дослідної роботи НІСД виконується наукове дослідження із зазначенням номеру державної реєстрації науково-дослідної теми.

Приклад:

Кваліфікаційну роботу на здобуття ступеня бакалавра виконано в Полтавському державному аграрному університеті відповідно до планів науково-дослідних робіт кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної. Результати дослідження, проведеного в бакалаврській дипломній роботі, є частиною наукової теми: «НАЗВА» (№ ДР xxxxxxxxxxx) – внесок автора полягає в обґрунтуванні ...

Мета та завдання роботи повинні бути чітко сформульованими та відображати тематику дослідження.

Об'єкт дослідження бакалаврської дипломної роботи – це процес або явище, що створює проблемну ситуацію і обране для вивчення.

Предметом дослідження бакалаврської дипломної роботи є соціально-економічні закономірності функціонування та розвитку об'єкта, різноманітні його якості властивості, тощо. Предмет дослідження міститься в межах об'єкта.

Об'єкт і предмет як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове.

Приклад:

Тема бакалаврської дипломної роботи: Управління потенціалом інноваційної діяльності підприємства (на прикладі ТОВ ...)

Об'єктом дослідження є інноваційна діяльність підприємства

Предмет дослідження є теоретичні, науково-методичні, практичні аспекти розвитку економічного потенціалу інноваційної діяльності підприємства

База дослідження: ТОВ...

Методи досліджень – спосіб набуття достовірних наукових знань, умінь та практичних навичок у різних сферах діяльності. Перераховуються використані наукові методи дослідження та змістовно визначається, що саме досліджувалось кожним методом. Вибір методів дослідження повинен забезпечити достовірність отриманих результатів та висновків.

Інформаційна база – наводиться перелік видів джерел інформаційного забезпечення дослідження.

Практична значущість повинна містити результати самостійно проведених досліджень, що можуть бути впроваджені в діяльність установ, організацій.

Апробація результатів дослідження – назви статей, тез доповідей, підготовлених за матеріалами бакалаврської дипломної роботи, виступи на науково-практичних конференціях тощо.

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи повинні інформувати про обсяг роботи (кількість сторінок), структурні частини роботи, кількість таблиць, рисунків.

Основна частина бакалаврської дипломної роботи складається з розділів (теоретичного, дослідницько-аналітичного, проектно-рекомендаційного) і підрозділів (для дослідницько-аналітичного), які мають бути взаємопов'язані, а матеріал – викладеним послідовно і логічно із критичним аналізом теоретичних положень, статистичних даних, інформації різноманітного характеру.

У першому теоретичному розділі основної частини розглядаються теоретичні та методичні аспекти досліджуваної проблеми, аналітичний огляд літературних джерел з предмета наукового дослідження, критично аналізуються різні погляди, здійснюється їх наукова класифікація, основні фактори впливу на стан і розвиток досліджуваного об'єкта тощо.

Теоретичне обґрунтування, суть, значення, класифікаційні характеристики, історія та тенденції розвитку предмета дослідження, методичні підходи повинні мати елементи полемічності, розкривати власну позицію щодо предмета дослідження, що створює передумови для проведення у наступному розділі власних наукових досліджень.

Для констатації та обґрунтування загальнотеоретичних висновків та тенденцій доцільно використовувати дані, опубліковані у відповідних енциклопедіях, монографіях, довідниках, зарубіжних джерелах, виданнях, у т. ч. з наукометричної бази Scopus.

Розділ не повинен мати компілятивного характеру, а має містити узагальнення, обґрунтування, висновки, власні думки згідно з напрямом дослідження.

В Розділі 1 необхідно:

- сформулювати суть наукової проблеми, що виникла на сучасному етапі розвитку інформаційних технологій, економіки, управління тощо;
- оцінити науковий стан розробки даної проблеми та практичний досвід її реалізації;
- проаналізувати точки зору на проблему різних дослідників, зробити їх порівняння (виявити їх переваги та недоліки);
- сформулювати власну думку на проблему та прокоментувати можливі шляхи її вирішення;
- оцінити значення вирішення досліджуваної проблеми для науки, галузі, підприємства, підрозділу тощо;
- визначити та розкрити зміст понять та означень, що складають суть даної проблеми, тобто, сформулювати «понятійний» апарат дослідження;
- здійснити класифікацію цих понять та означень, визначити їх взаємозалежність, підпорядкованість, відмінність тощо;

- визначити, які саме показники, коефіцієнти, процеси, залежності, фактори, чинники, методи будуть досліджуватись в даній кваліфікаційній роботі.

Завершується теоретична частина написанням висновків, де у стислій формі будуть відображатися усі основні висновки та положення. Важливим елементом висновків є формулювання власної думки студента щодо тих проблем, які він досліджував. Зроблені висновки повинні бути основою для проведення подальшого аналізу або дослідження.

У другому дослідницько-аналітичному розділі здобувач вищої освіти, використовуючи фактичний матеріал і зібрану інформацію, аналізує та розкриває зміст питань на прикладі конкретних підприємств, організацій.

Дослідження проблеми має здійснюватися на основі накопиченого і систематизованого матеріалу, групування та обробки даних, що дозволяє проводити кваліфікований аналіз, обґрунтовувати пропозиції у наступному розділі. Текст кваліфікаційної роботи доречно підкріпити реальними документами підприємств, організацій), що наводяться у додатках.

У другому розділі необхідно виявити основні проблеми розвитку або діяльності підприємства у контексті теми дослідження.

В Розділі 2 необхідно:

в підрозділі 2.1:

- охарактеризувати об'єкт досліджень та провести аналіз основних показників (результатів) його діяльності (за 3 роки). Для цього:

- дати коротку характеристику об'єкта досліджень, тобто навести його назву; визначити його організаційно-правову форму; зазначити його власників (засновників), дату заснування, дату та місце реєстрації; навести величину статутного фонду; номінал, види та кількість акцій (якщо це акціонерне товариство), механізм розподілу акцій (паїв);

- зазначити місце знаходження об'єкта дослідження;

- сформулювати мету та предмет його діяльності;

- навести основні досягнення в роботі об'єкта дослідження за час його існування;

- дати загальну характеристику продукції, що випускається; ринки збуту, основних конкурентів тощо;

- навести загальні відомості про фінансово-економічний стан об'єкта дослідження;

- аналіз динаміки технічних, економічних, виробничих та інших специфічних показників діяльності підприємства (організації), що складають предмет досліджень;

проаналізувати динаміку зміни цих основних показників за низку (не менше трьох) років використовуючи горизонтальний та вертикальний аналіз; Як основні показники, які доцільно взяти для аналізу, слід брати 5–8 основних показників, які є характерними для даного об'єкта. Наприклад, це можуть бути такі показники: обсяг виробництва продукції в цілому, чистий 20 дохід від реалізації продукції; фінансовий результат (прибуток) діяльності; чистий прибуток; собівартість реалізованої продукції; середньорічна вартість основних

фондів підприємства; середньорічна величина оборотних коштів підприємства; чисельність працівників (виробничо-промислового персоналу); фонд оплати роботи; інші показники, які є доцільними для вирішення задач досліджень.

В підрозділі 2.2. необхідно:

провести аналіз стану менеджменту (або стану управління функціями, організаційно-технічного, інформаційного та техніко-технологічного рівня, що існує на даному підприємстві) на підприємстві, який безпосередньо пов'язаний з предметом досліджень.

Завершується дана частина написанням коротких висновків, де у стислій формі будуть відображатися усі основні висновки та положення, зокрема стисло охарактеризувати результати діяльності об'єкта дослідження, визначити організаційно-технічний та техніко-технологічний рівень виробництва, навести результати аналізу специфічних показників предмета досліджень, описати стан менеджменту на підприємстві і, найголовніше, визначити фактори, які спричиняють негативні моменти в роботі об'єкта досліджень.

Третій проектно-рекомендаційний розділ висвітлює конкретні науково обґрунтовані пропозиції, проекти інноваційного характеру щодо вдосконалення управління та підвищення ефективності діяльності підприємств.

Характер і зміст заходів, що пропонуються, повинні базуватися на аналізі, проведеному в другому розділі роботи, з урахуванням виявлених відхилень, проблем та недоліків.

В Розділі 3 необхідно:

розробити, обґрунтувати та запропонувати до реалізації пропозиції, які б дозволили підприємству, організації, підрозділу покращити результати своєї роботи, вирішити проблеми, які постали перед ними в даний час свого розвитку тощо.

А саме:

- розробити та обґрунтувати стратегію розвитку підприємства на визначений період часу в даних умовах;

- розробити рекомендації, пропозиції та заходи з підвищення ефективності менеджменту підприємства, наприклад, підвищення організаційно-технічного, техніко-технологічного рівня виробництва, удосконалення виробничої (маркетингової, фінансової, кадрової тощо) діяльності; підвищення конкурентоспроможності продукції тощо.

- розрахувати витрати, які потрібні для реалізації кожного із запропонованих рекомендацій (пропозицій, заходів);

- скласти загальний план рекомендацій з підвищення ефективності менеджменту підприємства і покращення результатів його діяльності;

- навести економічне обґрунтування запропонованих заходів;

- розрахувати економічний ефект від можливого впровадження кожної із запропонованої рекомендації (пропозиції, заходу).

Невід'ємною частиною обґрунтування пропозицій та рекомендацій має бути розрахунок економічної ефективності та прогнозування результатів інноваційної діяльності підприємства завдяки впровадженню запропонованих заходів. Для розрахунків використовують методи прогнозування: екстраполяції

трендів, експертних оцінок, моделювання.

У висновках бакалаврської дипломної роботи підбиваються підсумки проведеного дослідження, наводяться одержані наукові та практичні результати, рекомендації щодо їх науково-практичного використання.

Формулювання висновків повинно базуватися на матеріалах основної частини роботи відповідно до поставлених завдань. Для формулювання висновків та ґрунтовних пропозицій рекомендується апробація основних положень дослідження на наукових заходах.

Висновки до роботи в цілому викладають на окремому аркуші після висновків до 3-го розділу (обсяг 3–4 сторінки). У них подається оцінка отриманих результатів та пропозиції. Текст висновків доцільно розділяти на підпункти: 1, 2, 3, 4,

До списку використаних джерел слід включати джерела, на які у тексті є посилання, а також ті, які використано при викладі конкретних наукових положень. Список складається із законодавчих актів, нормативних матеріалів, вітчизняної та зарубіжної наукової, спеціальної літератури, фахових видань, інформаційних ресурсів Інтернету. Частка підручників, навчальних посібників в загальному переліку використаних літературних джерел не може перевищувати 10%. Список використаних джерел має нараховувати не менше 40 джерел.

У додатках наводяться допоміжні матеріали: копії документів, витяги із законодавчо-нормативних документів, звіти, інструкції/положення/правила, результати соціологічних та маркетингових досліджень, громіздкі таблиці, рисунки тощо.

РОЗДІЛ 2

РЕКОМЕНДОВАНА ТЕМАТИКА БАКАЛАВРСЬКИХ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

1. Забезпечення конкурентоспроможності аграрного підприємства
2. Розроблення кадрової стратегії підприємства
3. Підвищення конкурентоспроможності підприємства на основі оптимізації витрат
4. Управління трудовим потенціалом підприємства
5. Управління розвитком персоналу підприємства
6. Управління витратами підприємства
7. Екологічний менеджмент на підприємстві
8. Управління енергоефективністю підприємства
9. Організаційна поведінка в управлінні персоналом
10. Професійний розвиток персоналу організації
11. Забезпечення розвитку інноваційного потенціалу сучасного підприємства
12. Управління системою управління персоналом підприємства
13. Управління витратами підприємства
14. Система стратегічного управління підприємством
15. Організаційно-економічне забезпечення інноваційного розвитку підприємства
16. Управління ефективністю праці управлінського персоналу підприємства
17. Енергетичний менеджмент підприємства
18. Управління мотивацією персоналу підприємства
19. Удосконалення комунікаційного менеджменту підприємства
20. Управління операційною системою підприємства
21. Управління операційним виробництвом на підприємстві
22. Формування операційної стратегії підприємства
23. Управління іміджем підприємства
24. Лідерство та комунікації в управлінні організацією, підприємства
25. Формування корпоративної культури підприємства
26. Менеджмент якості та управління продуктивністю операційної діяльності підприємства
27. Організація управлінської праці на підприємстві
28. Механізм екологічного менеджменту підприємства
29. Бренд-менеджмент як засіб підвищення конкурентоспроможності підприємства.
30. Управління комунікативними конфліктами на підприємстві
31. Формування ефективного стилю керівництва на підприємстві в сучасних умовах нестабільності
32. Формування стратегій управління іміджем керівного складу підприємства
33. Формування зовнішнього іміджу підприємства
34. Розробка інноваційної стратегії підприємства
35. Формування внутрішнього іміджу підприємства
36. Формування комунікативної компетентності менеджерів підприємства

37. Управління зовнішньоекономічною діяльністю організації, підприємства
38. Управлінський консалтинг для удосконалення організації діяльності підприємства
39. Управлінське консультування для підвищення економічної ефективності діяльності підприємства
40. Формування системи набору та відбору персоналу на основі цільового підходу
41. Управління згуртованістю та соціальними розвитком колективу
42. Організаційно-економічний механізм розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства
43. Управління якістю продукції (послуг) підприємства
44. Методи та засоби планування та виконання офісної роботи на підприємстві
45. Удосконалення культури управління на підприємстві
46. Розвиток корпоративної бізнес-стратегії підприємства (організації)
47. Управління системою матеріального стимулювання персоналу підприємства
48. Менеджмент витрат і стимулювання економії ресурсів на підприємстві
49. Управління інноваційним розвитком підприємства
50. Соціальна відповідальність підприємства як чинник його стійкого розвитку
51. Управління соціальною відповідальністю керівника
52. Управління соціальною відповідальністю підприємства
53. Корпоративна соціальна відповідальність як необхідний чинник формування стратегії підприємства
54. Організаційна культура в управлінні підприємством
55. Організація офісної праці в сучасних умовах
56. Розробка програми з управлінської ефективності на підприємстві
57. Планування особистої роботи менеджера
58. Організація робочих місць в офісі
59. Формування ефективної ділової комунікації на підприємстві
60. Управління документообігом та інформаційним забезпеченням на підприємстві

РОЗДІЛ 3. РЕКОМЕНДОВАНІ ПЛАНИ БАКАЛАВРСЬКИХ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

1. Формування корпоративної культури підприємства

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПІДПРИЄМСТВА

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

2.2. Аналіз типу та ефективності організаційної культури підприємства

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ПІДПРИЄМСТВА

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ДОДАТКИ

2. Управління мотивацією персоналу підприємства

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

2.2. Аналіз складових системи мотивації персоналу підприємства та їх ефективності

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ДОДАТКИ

3. Управління соціальною відповідальністю підприємства

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

2.2. Аналіз системи управління соціальною відповідальністю підприємства

РОЗДІЛ 3. РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

РОЗДІЛ 4

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ БАКАЛАВРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Оформлення бакалаврської дипломної роботи має відповідати загальним вимогам до наукових робіт згідно з державним стандартом ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки та техніки. Структура і правила оформлення».

Кваліфікаційна робота має бути написана державною мовою.

Текст кваліфікаційної роботи набирають на комп'ютері через 1,5 міжрядкові інтервали (29-30 рядків на сторінці), друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм); шрифт текстового редактора Word Times New Roman, розмір 14 мм. Поля: зліва – 30 мм, справа – 10 мм, зверху і знизу – 20 мм. Шрифт друку повинен бути чітким, щільність тексту – однаковою.

Помилки, описки і графічні неточності, виявлені у процесі виконання кваліфікаційної роботи, допускається виправляти підчищенням, або з використанням коректора і нанесенням на тому ж місці виправленого тексту (графіки) машинописним чи рукописним способом (чорними чорнилом, пастою, тушшю). Допускається наявність не більше двох виправлень на одній сторінці.

Пошкодження аркушів, помарки і сліди неповністю видаленого попереднього тексту в роботі не допускаються.

Список використаних джерел – 35-40, 70 % з них опублікованих за останні 5-10 років.

Матеріал бакалаврської дипломної роботи слід подати у такій послідовності:

- титульна сторінка;
- бланк завдання;
- зміст;
- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

Завершену і оформлену належним чином кваліфікаційну роботу обов'язково підписує автор на останній сторінці списку використаних джерел.

Пряме переписування у роботі матеріалів із літературних джерел є неприпустимим без посилання на них.

Титульна сторінка кваліфікаційної роботи оформляється за єдиним зразком (додаток Б). За титульною сторінкою розміщують «Завдання на бакалаврську дипломну роботу» (додаток В). Далі – «ЗМІСТ», «ВСТУП» – цією сторінкою відкривається нумерація роботи.

Роздруковані на ЕОМ програмні документи повинні відповідати формату А4 (мають бути розрізаними), їх розміщують в додатках.

Текст основної частини бакалаврської дипломної роботи поділяють на розділи та підрозділи (стосується Розділу 2).

Заголовки структурних частин кваліфікаційної роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами по центру без абзацного відступу з вирівнюванням по ширині. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Відстань між заголовком розділу та підрозділу – 1 рядок, між заголовком та текстом – 1 рядок.

Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи (розділ) треба починати з нової сторінки.

Між останнім реченням попереднього підрозділу та заголовком наступного підрозділу робиться відступ 2 рядки.

До загального обсягу роботи не входять додатки, список використаних джерел. Всі сторінки зазначених елементів кваліфікаційної роботи підлягають суцільній нумерації.

Зміст має відповідати плану роботи. На сторінці зі змістом навпроти кожної складової кваліфікаційної роботи проставляються номери сторінок, які вказують на початок викладення матеріалу.

Нумерація. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків (малюнків), таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №.

Нумерація. Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць подають *арабськими цифрами* без знака №.

Нумерація сторінок кваліфікаційної роботи має бути наскрізною (включаючи ілюстрації) і проставлятися у правому верхньому куті аркуша без крапки.

Першою сторінкою с перший титульний аркуш, який входить до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші, аркушах завдання та аркуші змісту номер сторінки не ставиться. Нумерація сторінок проставляється, починаючи зі «Вступу».

Номер проставляють у правому верхньому куті аркуша без крапки в кінці, шрифт Times New Roman 12-го розміру.

Текст *основної частини* кваліфікаційної роботи поділяють на розділи та підрозділи (стосується Розділу 2). Кожний розділ починають з нової сторінки.

Складові кваліфікаційної роботи «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» не нумерують.

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», без крапки, а потім з нового рядка друкують заголовок розділу великими літерами.

Підрозділ нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. Наприкінці номера підрозділу ставиться крапка. Наприклад: «2.2.» (другий підрозділ другого розділу), за якою у тому ж рядку зазначають заголовок підрозділу. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Наприкінці заголовка крапки не ставлять.

Наприклад:

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

У складовій частині бакалаврської дипломної роботи «ВИСНОВКИ» викладаються здобуті найбільш важливі наукові та практичні результати, які сприяли розв'язанню завдань дослідження. Нумерація наукових та практичних результатів є наскрізною.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати в кваліфікаційній роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Як зазначалось вище, ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до суцільної нумерації сторінок. Таблицю, малюнок або рисунок, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у тексті або в додатках.

Ілюстрації позначають словом «Рис.», і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках.

Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка.

Наприклад:

Рис. 2.1. Основні задачі процесу реалізації стратегії управління кадровим потенціалом організації, 2027 р.

Номер ілюстрації, її назву та пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією.

Таблиці нумерують послідовно в межах розділу (за винятком таблиць, поданих у додатках). У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці. Приклад перенесеної таблиці подано на стор. 21 даних методичних рекомендацій.

Формули в кваліфікаційній роботі (якщо їх більше однієї) нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Номери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1) (перша формула третього розділу).

Примітки до тексту і таблиць, в яких наводять довідкові та пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші кілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку (шрифт Times New Roman 12-го розміру, інтервал 1,0 («одинарний»)).

Наприклад:

Примітки:

1. ...
2. ...

Якщо є одна примітка, то її складові частини не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку.

Ілюстрації. Ілюструють кваліфікаційну роботу, виходячи із певного загального задуму, за ретельно продуманим тематичним планом, що допомагає уникнути ілюстрацій випадкових, пов'язаних із другорядними деталями тексту, запобігти невиправданним пропускам ілюстрацій до найважливіших тем. Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації.

Ілюстрації слід наводити безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці, ілюстрації, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Ілюстрацію, розміри якої більше формату А4, рекомендується розміщувати у додатках.

Назви ілюстрацій розміщують після їх номерів. За необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий підпис).

Підпис під ілюстрацією зазвичай має чотири основних елементи:

- найменування графічного сюжету, що позначається скороченим словом «Рис.»;
- порядковий номер ілюстрації, який вказується без знаку номера арабськими цифрами;
- тематичний заголовок ілюстрації, що містить текст із якомога стислішою характеристикою зображеного;
- експлікацію, яка будується так: деталі сюжету позначають цифрами, що виносять у підпис, супроводжуючи їх текстом. Треба зазначити, що експлікація не замінює загального найменування сюжету, а лише пояснює його.

Наприклад:

Рис. 1.2. Склад підсистем системи управління персоналом організації
або

Рис. 1.2. Схема організаційної структури організації:

- 1 – основні підрозділи;
- 2 – допоміжні підрозділи;
- 3 – обслуговуючі підрозділи.

Відстань між назвою рисунку і текстом 1 рядок.

Основними видами ілюстративного матеріалу в кваліфікаційних роботах є: креслення, технічний рисунок, схема, фотографія, діаграма, графік.

Не варто оформляти посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують посилання у вигляді виразу в круглих дужках «(рис. 3.1)» або зворот типу: «...як це видно з рис. 3.1» або «... як це показано на рис. 3.1».

Якість ілюстрацій повинна забезпечувати їх чітке відтворення (електрографічне копіювання, мікрофільмування). Ілюстрації мають бути чорно-білими, з використанням штрихування.

Таблиці. Цифровий матеріал, як правило, повинен оформлятися у вигляді таблиць.

Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці. На всі таблиці мають бути посилання в тексті

Кожна таблиця повинна мати номер і назву. Назву таблиці друкують жирним шрифтом малими літерами (крім першої великої) і розміщують над таблицею симетрично до тексту. Назва має бути стислою і відбивати зміст таблиці.

За логікою побудови таблиці її логічний суб'єкт, або підмет (позначення тих предметів, які в ній характеризуються), розміщують у боковій частині, шапці, чи в них обох, а не в центрі таблиці, присудок, таблиці (тобто дані, якими характеризується підмет) – у центральній частині, а не в шапці чи боковій частині. Кожен заголовок над графою стосується всіх даних цієї графи, кожен заголовок рядка в боковій частині – всіх даних цього рядка.

Заголовок кожної графи в шапці таблиці мусить бути по можливості коротким. Слід уникати повторів тематичного заголовка в заголовках граф, одиниці виміру зазначати у тематичному заголовку, виносити до узагальнюючих заголовків слова, що повторюються.

Вимоги до оформлення таблиць:

Бокова частина таблиці, як і шапка, потребує лаконічності. Повторювані слова тут також виносять в об'єднувальні рубрики; загальні для всіх заголовків слова розміщують у заголовку над ними.

Таблиця Х.Х

Назва таблиці

Шапка					Заголовки граф Підзаголовки граф
Рядки					

Бокова частина (заголовки рядків) Графи (колонки)

У центральній частині таблиці повторювані елементи, які стосуються до всієї таблиці, виносять у тематичний заголовок або в заголовок графи; однорідні числові дані розміщують так, щоб їх класи збігалися; неоднорідні – посередині графи; лапки використовують тільки замість однакових слів, які стоять одне під одним.

Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони складають одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Текст таблиці друкують 12 шрифтом з одинарним інтервалом, у виняткових випадках – 10 шрифтом. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба.

Таблицю розміщують так, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку кваліфікаційної роботи або з поворотом за стрілкою годинника. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на наступну сторінку.

При перенесенні таблиці на наступну сторінку назву вміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її шапку, в другому – бокову частину.

Коли текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінювати лапками; якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами «Те саме», а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, математичних і хімічних символів, які повторюються, не можна. Якщо цифрові або інші дані в якомусь рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк. Якщо показник нерозраховується – ставиться «х».

Приклад оформлення таблиці:

Таблиця 2.4

Динаміка середньооблікової чисельності працівників, зайнятих у сільськогосподарському виробництві ТОВ «Промінь», 2021-2023 рр.

Показники	Роки			2023 р. до 2021 р.	
	2021	2022	2023	+, -	%
Середньооблікова чисельність працівників, зайнятих у сільськогосподарському виробництві, осіб	152	145	140	-14	84,4
у т. ч в тваринництві	63	59	48	-41	53,9
в рослинництві	83	85	92	+15	119,5

Приклад оформлення перенесеної таблиці:

Таблиця 2.8

Оцінка складових елементів соціального пакету у ТОВ «Промінь», 2023 р.

Вид компенсації	Соціальне забезпечення	Економічне обґрунтування	Кількість балів в системі
1	2	3	4
Компенсація на харчування, надання комплексного обіду	Підвищення задоволеності працею за рахунок збільшення комфорту	Підвищення доходу працівника за рахунок зниження витрат на харчування	25

Продовж. табл. 2.8

1	2	3	4
Доставка працівників до місця роботи службовим транспортом	Підвищення задоволеності працею за рахунок збільшення комфорту	Підвищення доходу працівника за рахунок зниження витрат на транспорт	10
.....
.....
.....
.....

Формули. При використанні формул у кваліфікаційній роботі необхідно дотримуватися певних правил їх оформлення. Формули виконуються в редакторі формул Microsoft Equation 3.0.

Найбільші, а також довгі та громіздкі формули, котрі мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Для економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна подати в

одному рядку, а не одну під одною. Невеликі нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів слід наводити безпосередньо під формулою в тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта записують з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі слова «де» без двокрапки. Рівняння і формули повинні бути відокремлені від тексту. Вище і нижче кожної формули залишають інтервал, що становить один рядок. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його переносять після знака рівності (=) або після знаків плюс (+), мінус (-), множення (x) або ділення.

Приклад оформлення формул:

$$P_n = C_n \cdot I_n, \quad (1.2)$$

де P_n – річна продуктивність праці;

C_n – погодинна продуктивність праці;

I_n – інтенсивність праці.

Наведена формула була надрукована в першому розділі і мала другий порядковий номер.

Порядкові номери позначають арабськими цифрами в круглих дужках біля правого поля сторінки без крапок від формули до її номера. Якщо номер не вміщується у рядку з формулою, формулу переносять на наступний рядок. Номер формули при її перенесенні вміщують на рівні останнього рядка. Номер формули-дробу подають на рівні основної горизонтальної риски формули.

Загальне правило пунктуації в тексті з формулами таке: формула входить до речення як його рівноправний елемент. Тому в кінці формул і в тексті перед ними розділові знаки ставлять відповідно до правил пунктуації.

Двокрапку перед формулою ставлять лише у випадках, передбачених правилами пунктуації: а) у тексті перед формулою є узагальнююче слово; б) цього потребує побудова тексту, що передує формулі.

Розділовими знаками між формулами, котрі йдуть одна під одною і не відокремлені текстом, можуть бути кома або крапка з комою безпосередньо за формулою до її номера.

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

При написанні кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти повинен посилатися на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться в кваліфікаційній роботі, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, завдання, питання, вивченню яких присвячена кваліфікаційна робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи, перевірити достовірність відомостей про цитування документа, забезпечують необхідну інформацію про нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал, не включений до останнього видання.

Коли використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке є посилання в кваліфікаційній роботі.

Під час роботи з різними джерелами науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, оскільки найменше скорочення може спотворити зміст, викладений автором. Посилання в тексті на джерела наводять у квадратних дужках із зазначенням джерела та сторінки. Перша цифра у квадратних дужках відповідає номеру джерела у списку використаних джерел, друга – номеру сторінки (наприклад, [32. с. 85]).

Посилання в тексті кваліфікаційної роботи на групу джерел слід зазначити порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1-7]...».

В кінці назв запозичених таблиць та рисунків слід вказати номер використаного джерела.

Наприклад:

Рис. 1.3. Системна модель стратегії управління потенціалом [26, с. 125]

Коли в тексті кваліфікаційної роботи необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у квадратних дужках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

Наприклад:

Цитата в тексті: «... незважаючи на пріоритетне значення каналів зв'язку між діловими партнерами, ні в якому разі не можна ігнорувати найбільші канали передавання інформації [6, с. 104]».

Відповідний опис у переліку посилань:

6.°Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. *Органічне виробництво і продовольча безпека* : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108.

Посилання на ілюстрації кваліфікаційної роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад: «рис. 1.2».

Посилання на формули кваліфікаційної роботи вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад: «... у формулі (2.1)».

На всі таблиці кваліфікаційної роботи необхідно посилатися в тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл. 1.2».

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3».

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет потребує точного відтворення цитованого тексту, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

д) якщо необхідно виявити ставлення автора кваліфікаційної роботи до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання;

е) коли автор кваліфікаційної роботи, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, то робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора кваліфікаційної роботи, а весь текст застереження вміщується у круглі дужки. Варіантами таких застережень є: (курсив наш. – М.°Х.), (підкреслено мною. – М.°Х.), (розбивка моя. – М.°Х.).

Оформлення списку використаних джерел.

Наприкінці кваліфікаційної роботи наводиться *список використаних джерел*. До цього списку включаються публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, на які є посилання в роботі. Всі джерела вказуються тією мовою, якою вони видані.

Під час складання списку використаних джерел необхідно дотримуватися національного стандарту ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Він прийнятий для уніфікації складання бібліографічного опису на міжнародному рівні, забезпечення можливості обміну результатами каталогізації.

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Джерела можна розміщувати одним із таких способів: у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні кваліфікаційної роботи), в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

**Приклади оформлення списку літератури згідно ДСТУ 8302:2015
«Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні
положення та правила складання» з урахуванням правок
(код УКНД 01.140.40)**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
1	2
Книги	
Один автор	Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с.
Два автора	Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом : навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Київ, 2005. 308 с.
Три автора	Скидан О. В., Ковальчук О. Д., Янчевський В. Л. Підприємництво у сільській місцевості : довідник. Житомир, 2013. 321 с.
Чотири автори	Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. Київ : Укראгропромпродуктивність, 2006. 106 с.
Чотири автори	Основи марикультури / Грициняк І. І. та ін. Київ : ДІА, 2013. 172 с.
П'ять і більше авторів	Екологія : навч. посіб. / Б. В. Борисюк та ін. Житомир, 2003. 174 с. Методи підвищення природної рибопродуктивності ставів / Андрищенко А. І. та ін. ; за ред. М. В. Гринжевського. Київ, 1998. 124 с.
Колективний автор	Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. III Міжнар. наук.-практ. конф. / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир : Полісся, 2015. 648 с.
Багатотомне видання	Генетика і селекція в Україні на межі тисячоліть : у 4 т. / гол. ред. В. В. Моргун. Київ : Логос, 2001. Т. 2. 636 с.
За редакцією	Доклінічні дослідження ветеринарних лікарських засобів / за ред. І. Я. Коцюмбаса. Львів : Тріада плюс, 2006. 360 с.
Автор переклада	Брігхем С. В. Основи фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ : Молодь, 1997. 998 с.
Частина видання	
Розділ книги	Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М. Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. <i>Органічне виробництво і продовольча безпека</i> : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103–108. Скидан О. В., Судак Г. В. Розвиток сільськогосподарського підприємництва на кооперативних засадах. <i>Кооперативні читання: 2013 рік</i> : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., 4–6 квіт. 2013 р. Житомир : ЖНАЕУ, 2013. С. 87–91.

1	2
Статті з продовжуючих та періодичних видань	<p>Якобчук В. П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва в аграрній сфері. <i>Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка</i>. Сер. Економіка. 2013. Вип. 148. С. 31–34.</p> <p>Масловська Л. Ц., Савчук В. А. Оцінка результативності і ефективності виробництва органічної агропродовольчої продукції. <i>Агросвіт</i>. 2016. № 6. С. 23–28.</p> <p>Акмеологічні засади публічного управління / Є. І. Ходаківський та ін. <i>Вісник ЖНАЕУ</i>. 2017. № 1, т. 2. С. 45–58.</p> <p>Dankevych Ye. M., Dankevych V. Ye., Chaikin O. V. Ukraine agricultural land market formation preconditions. <i>Acta Universitatis Agriculturae et Silviculturae Mendelianae Brunensis</i>. 2017. Vol. 65, №. 1. P. 259–271.</p>
Електронні ресурси	
Книги	Ілляшенко С. М., Шипуліна Ю. С. Товарна інноваційна політика : підручник. Суми : Університетська книга, 2007. 281 с. URL: ftp://lib.sumdu.edu.ua/Books/1539.pdf (дата звернення: 10.11. 2017).
Законодавчі документи	<p>Про стандартизацію : Закон України від 11 лют. 2014 р. № 1315. URL: дата звернення: 02.11.2017).</p> <p>Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року : проект / М-во аграр. політики та продовольства України. URL: http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822 (дата звернення: 13.10.2017).</p>
Періодичні видання	<p>Клітна М. Р., Брижань І. А. Стан і розвиток органічного виробництва та ринку органічної продукції в Україні. <i>Ефективна економіка</i>. 2013. № 10. URL: hHYPERLINK "http://www.m.nayka.com.ua/?op=1&j=efektyvna-e-ekonomika&s=ua&z=2525 (дата звернення: 12.10.2017).</p> <p>Neave H. Deming's 14 Points for Management: Framework for Success. <i>Journal of the Royal Statistical Society. Series D (The Statistician)</i>. 2012. Vol. 36, № 5. P. 561–570. URL: http://www2.fiu.edu/~revellk/pad3003/Neave.pdf (Last accessed: 02.11.2017).</p> <p>Colletta L. Political Satire and Postmodern Irony in the Age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i>. 2009. Vol. 42, № 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.</p>
Сторінки з веб-сайтів	Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? <i>Екологія життя</i> : веб-сайт. URL: (дата звернення: 12.10.2017).
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	<p>Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с.</p> <p>Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень : Закон України від 5 жовт. 2017 р. № 2164. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 9 листоп.</p> <p>Інструкція про порядок нарахування і сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : затв. Наказом М-ва фінансів України від 20 квіт. 2015 р. № 449. <i>Все про бухгалтерський облік</i>. 2015. № 51. С. 21–42.</p> <p>Про затвердження Порядку забезпечення доступу вищих навчальних закладів і наукових установ, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних : наказ М-ва освіти і науки України від 2 серп. 2017 р. № 1110. <i>Вища школа</i>. 2017. № 7. С. 106–107.</p>

1	2
Інші документи	
Стандарти	ДСТУ ISO 9001: 2001. Системи управління якістю. [Чинний від 2001-06-27]. Київ, 2001. 24 с. (Інформація та документація). СОУ–05.01-37-385:2006. Вода рибогосподарських підприємств. Загальні вимоги та норми. Київ : Міністерство аграрної політики України, 2006. 15 с. (Стандарт Мінагрополітики України)
Патенти	Комбайн рослинозбиральний універсальний : пат. 77937 Україна : МПК А01D 41/02, А01D 41/04, А01D 45/02. № а 2011 09738 ; заявл. 05.08.2011 ; опубл. 11.03.2013, Бюл. № 5.
Дисертації, автореферати дисертацій	Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : дис. ... д-ра с.-г. наук : 03.00.16 / Житомир. нац. агрокол. ун-т. Житомир, 2011. 392 с.
	Романчук Л. Д. Оцінка джерел надходження радіонуклідів до організму мешканців сільських територій Полісся України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра с.-г. наук : 03.00.16. Житомир, 2011. 40 с.
Препринти	Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. 7 с. (Препринт. НАН України, Ін-т пробл. безпеки АЕС ; 06-1).

Примітки:

1. Бібліографічний опис оформлюється згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40).

2. Опис складається з елементів, які поділяються на обов'язкові та факультативні. У бібліографічному описі можуть бути тільки обов'язкові чи обов'язкові та факультативні елементи. Обов'язкові елементи містять бібліографічні відомості, які забезпечують ідентифікацію документа. їх наводять у будь-якому описі.

3. Проміжки між знаками та елементами опису є обов'язковими і використовуються для розрізнення знаків граматичної і приписаної пунктуації.

Додатки.

Додатки оформлюють як продовження кваліфікаційної роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті кваліфікаційної роботи, за виключенням звітності з організації, яка є останнім додатком. Кожний додаток друкується з нової сторінки.

Додатки починаються з нової сторінки, після списку використаних джерел.

По середині по центру сторінки великими прописними літерами друкують слово ДОДАТКИ. Нумерація цієї сторінки відображається в змісті роботи.

З правого боку рядка малими літерами з першої великої друкують слово «Додаток » (але без знака №) і велика літера, що позначає додаток. Наприклад: «Додаток Б». Додатки позначаються великими літрами української абетки, за винятком Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад, Додаток А. Один додаток позначається як додаток А.

Перед копіями звітності з організації розміщується аркуш на якому зазначається позначення додатку та його назва. На копіях звітності з організації позначення додатку не наводиться.

Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Якщо зміст додатка не вміщується на одну сторінку, то на наступній сторінці у верхньому правому куті зазначається «Продовження додатку...».

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: А.2 другий розділ додатка А; В.3.1 – перший підрозділ третього розділу додатка В.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д; формула (А.1) – перша формула додатка А.

РОЗДІЛ 5

ЗАХИСТ БАКАЛАВРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

5.1. Підготовка кваліфікаційної роботи до захисту та його організація

Атестація бакалавра передбачає захист кваліфікаційної роботи.

До захисту кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі вищої освіти, які успішно та повною мірою виконали навчальний план.

Кваліфікаційна робота піддається керівникові для перевірки у строки, визначені у завданні на виконання кваліфікаційної роботи.

В поданні голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи керівник надає відгук про кваліфікаційну роботу (додаток Г). В ньому визначається: актуальність дослідження; рівень застосування здобутих у процесі навчання теоретичних знань та підготовки до виконання наукових досліджень; вміння самостійно вирішувати наукові та практичні задачі; вміння логічно, послідовно, аргументовано викладати матеріал і робити висновки; перспективність запропонованих рекомендацій та висновків; недоліки роботи (за наявності).

Кваліфікаційна робота обов'язково повинна мати рецензію зовнішнього або внутрішнього рецензента (додаток Д). Рецензентами можуть бути: фахівці-практики, науковці, викладачі ЗВО, ПДАУ тощо.

Під час рецензування кваліфікаційної роботи рекомендується визначати:

- актуальність постановки і розроблення задачі;
- використання наукових методів дослідження;
- участь здобувача вищої освіти у проведених дослідженнях, теоретичній та аналітичній обробці отриманих результатів, формулюванні наукового положення/ідеї/методики;
- обґрунтованість висновків;
- вміння здобувача вищої освіти чітко, грамотно й аргументовано викладати матеріал, правильно оформлювати його;
- недоліки щодо змістової частини роботи, оформлення.

Рецензія надається письмово і повинна містити загальний висновок щодо рекомендацій до захисту (рекомендовано або не рекомендовано) у екзаменаційній комісії.

Попередній захист кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти проходить на випусковій кафедрі. Здобувачі вищої освіти, кваліфікаційні роботи яких на попередньому захисті були оцінені позитивно, допускаються до захисту на засіданні екзаменаційної комісії.

Подана до захисту кваліфікаційна робота повинна мати на титульній сторінці підпис наукового керівника.

Захист кваліфікаційної роботи відбувається прилюдно на відкритому засіданні екзаменаційної комісії, склад якої затверджується в установленому порядку.

Здобувач вищої освіти готує для виступу доповідь та ілюстративний матеріал до неї.

Під час підготовки до захисту здобувач вищої освіти має погодити зі своїм науковим керівником складену ним стислу доповідь щодо кваліфікаційної роботи і підготовлені наочні матеріали (5-7 сторінок із найважливішими ілюстративними матеріалами згідно результатів дослідження за темою, оформленими у вигляді роздаткового матеріалу (формату А4)), а також презентацію в форматі Microsoft Office Power Point. Зразок оформлення титульного аркуша наочних матеріалів наведено у додатку К.

Обсяг тексту доповіді має відповідати 5-7 хвилинам виступу. Доповідь повинна відобразити: обґрунтування актуальності теми, мету і завдання роботи, основні результати аналізу матеріалів діючої організації і творчі розробки автора, акцентувати елементи наукової новизни. Особливе місце має бути відведено обґрунтованим пропозиціям і рекомендаціям та оцінці їх ефективності.

Перед захистом здобувачу вищої освіти слід ретельно прочитати рецензію, особливу увагу звернути на висловлені рецензентом зауваження і, по можливості, дати аргументовану відповідь у доповіді.

Наочні матеріали мають послідовно ілюструвати доповідь здобувача вищої освіти і забезпечувати повноту висвітлення всіх положень, які підлягають захисту.

Захист кваліфікаційної роботи може здійснюватися як у закладі вищої освіти, так і на підприємствах, установах та організаціях різних форм власності, для яких тематика кваліфікаційних робіт поданих до захисту, становить науково-теоретичну або практичну значущість. Для осіб з особливими потребами може проводитись виїзне засідання екзаменаційної комісії (влікувальних закладах, інших установах і організаціях тощо), протокол якого оформляється так, як і протокол засідання, що проводиться у закладі вищої освіти.

При захисті кваліфікаційних робіт до екзаменаційної комісії подаються:

- кваліфікаційна робота здобувачів вищої освіти;
- подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи (додаток Г);
- рецензія на кваліфікаційну роботу (додаток Д);
- характеристика здобувача вищої освіти (додаток Е). Додається до роботи лише здобувачами вищої освіти денної форми навчання;
- реферат (додаток З).

Проведення засідання екзаменаційної комісії при захисті кваліфікаційної роботи включає:

- оголошення прізвища, імені та по батькові здобувача вищої освіти, теми його кваліфікаційної роботи;
- оголошення досягнень здобувача вищої освіти (наукових, творчих), рекомендацій випускової кафедри;
- доповідь здобувача вищої освіти у довільній формі про результати за темою дослідження, основні наукові рішення, отримані результати та ступінь виконання завдання. При цьому, можуть використовуватися різні форми

візуалізації доповіді;

- відповіді на запитання членів екзаменаційної комісії;
 - оголошення відгуку керівника або виступ керівника зі стислою характеристикою роботи здобувача вищої освіти в процесі підготовки кваліфікаційної роботи;
 - оголошення рецензії на кваліфікаційну роботу;
 - відповіді здобувача вищої освіти на зауваження керівника кваліфікаційної роботи та рецензента;
 - оголошення голови екзаменаційної комісії про закінчення захисту.
- Процедура захисту протоколюється секретарем Екзаменаційної комісії.

За результатами успішного захисту кваліфікаційної роботи ЕК приймає рішення про присвоєння кваліфікації бакалавр менеджменту і про видачу здобувачу вищої освіти диплома встановленого зразка на закритому засіданні відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів екзаменаційної комісії, які брали участь в її засіданні. При однаковій кількості голосів голова екзаменаційної комісії має вирішальний голос. Оцінки виставляє кожен член екзаменаційної комісії, а голова підсумовує результати кожного здобувача вищої освіти і виставляє оцінку.

Оцінки захисту кваліфікаційної роботи оголошуються в день захисту.

ПДАУ на підставі рішення екзаменаційної комісії присуджує здобувачу вищої освіти, який успішно виконав освітню програму спеціальності на певному рівні вищої освіти, відповідний ступінь вищої освіти, присвоює відповідну кваліфікацію.

На підставі цих рішень у закладі вищої освіти видається наказ про завершення навчання.

5.2. Загальні критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

Рівень якості підготовки здобувача вищої освіти за СВО «Бакалавр» визначається з використанням комплексної системи оцінювання: за 100-бальною, 4-бальною, та Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою (за шкалою «А», «В», «С», «D», «E», «FX», «F»).

Захист кваліфікаційної роботи оцінюється на «відмінно» (90-100 балів; А – за шкалою ЄКТС), якщо в кваліфікаційній роботі: наявні чіткість, повнота та послідовність розкриття кожного питання плану і теми роботи в цілому; науковість стилю викладення; відсутні орфографічні і синтаксичні помилки; робота правильно оформлена відповідно до стандартів; якісний ілюстративний матеріал (презентація) до доповіді; аргументовано і лаконічно викладені основні результати дослідження; зроблено власне оцінювання різних літературних джерел, використано сучасні методи дослідження, проведено комплексні наукові дослідження, розрахунки і на їх основі – аргументовано висновки та обґрунтовано пропозиції; результати наукового дослідження опубліковано у наукових виданнях та матеріалах наукових конференцій; на захисті перед ЕК здобувач вищої освіти виявив глибоке розуміння основних проблем досліджуваної ним теми, досконале володіння її матеріалами, дав кваліфіковані відповіді на задані йому питання і подав переконливе

обґрунтування висновків та пропозицій.

Захист кваліфікаційної роботи оцінюється на «добре» (74-89 балів; С або В – за шкалою ЄКТС), якщо в кваліфікаційній роботі: наявні чіткість, повнота та послідовність розкриття кожного питання плану і теми роботи загалом; науковий стиль викладення; кількість орфографічних і синтаксичних помилок незначна; оформлення роботи в основному відповідає стандартам; зроблено власне оцінювання використаних літературних джерел, самостійно проаналізовано підібраний матеріал, звітні дані підприємства/організації, на базі якого досліджувалася тема, проведено комплексні дослідження, зроблено висновки та сформульовано пропозиції, але вони не є достатньо аргументованими; результати наукового дослідження опубліковано у наукових виданнях та матеріалах наукових конференцій; якість ілюстративного матеріалу (презентації) до доповіді по темі кваліфікаційної роботи достатня; на захисті перед ЕК здобувач вищої освіти виявив добре розуміння проблем досліджуваної ним теми, володіння її матеріалами, дав кваліфіковані відповіді на питання.

Захист кваліфікаційної роботи оцінюється на «задовільно» (60-73 бали; Е або D – за шкалою ЄКТС), якщо в кваліфікаційній роботі розкрито тему, прореферовано необхідні літературні джерела, проаналізовано відповідні інформаційні та/або статистичні бази даних, проведено дослідження, сформульовано висновки без необхідного їх обґрунтування; результати наукового дослідження опубліковано у наукових виданнях та матеріалах наукових конференцій; кількість орфографічних і синтаксичних помилок на прийнятному рівні; оформлення роботи відповідає стандартам за основними критеріями; якість ілюстративного матеріалу (презентації) до доповіді по темі кваліфікаційної роботи відповідає мінімальним вимогам; на захисті перед ЕК здобувач вищої освіти вірно сформулював головні проблеми теми роботи, але правильно відповів не на всі поставлені йому питання.

Захист кваліфікаційної роботи оцінюється на «незадовільно» (1-59 бали; FХ або F – за шкалою ЄКТС), якщо в кваліфікаційній роботі не дотримано більшість вимог, визначених цими засобами діагностики; кваліфікаційної роботи має копійчастий характер з елементами переписування першоджерел, більша частина роботи містить поверховий опис конкретних явищ, положень, показників; кількість орфографічних і синтаксичних помилок значна; оформлення роботи не відповідає стандартам, або допущено принципових помилок; якість ілюстративного матеріалу (презентації) до доповіді по темі кваліфікаційної роботи низька; на захисті перед ЕК здобувач вищої освіти не виявив знань основних положень, не зміг відповісти на суттєві питання з теми дослідження.

Критерії оцінювання захисту кваліфікаційної роботи є:

чіткість, повнота та послідовність розкриття кожного питання плану і теми роботи в цілому (0-30 балів);

науковість стилю викладення (0-15 балів);

відсутність орфографічних і синтаксичних помилок (0-5 балів);

правильне оформлення роботи відповідно до стандартів (0-10 балів);

якість ілюстративного матеріалу (презентації) до доповіді по темі бакалаврської дипломної роботи (0-10 балів);

вміння аргументовано і лаконічно викласти основні результати дослідження (0-10 балів);

повнота та вичерпність відповідей на питання членів комісії (0-20 балів).

Додатки

Бланк заяви про затвердження теми кваліфікаційної роботи

До наказу

Ректору Полтавського державного аграрного
університету _____

здобувача вищої освіти __ курсу __ групи
_____ форми навчання

за освітньо-професійною програмою

Менеджмент підприємства

спеціальності 073 Менеджмент

ступеня вищої освіти Бакалавр

(прізвище та ім'я)

З А Я В А

Прошу Вас включити в проект наказу по університету про затвердження тем кваліфікаційних робіт тему моєї бакалаврської дипломної роботи в наступній редакції:

«_____»

(на матеріалах _____).

(дата)

(підпис)

Погоджено: науковий керівник,

вчений ступінь, наукове звання

(ініціал та прізвище)

Тема бакалаврської дипломної роботи здобувача вищої освіти _____
затверджена на засіданні кафедри менеджменту ім. І. А. Маркіної 202__ року
(протокол № __).

Завідувач кафедри, _____

вчений ступінь, наукове звання

(ініціал та прізвище)

Додаток Б

Бланк титульного аркуша кваліфікаційної роботи

**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ,
ПРАВА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. І. А. МАРКІНОЇ**

Освітньо-професійна програма Менеджмент підприємства
Спеціальність 073 Менеджмент
Ступінь вищої освіти Бакалавр

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач кафедри

Тетяна ВОРОНЬКО-НЕВІДНИЧА

__ _____ 202__ року

**БАКАЛАВРСЬКА ДИПЛОМНА
РОБОТА**

на тему «_____»

виконав здобувач вищої освіти _____ форми навчання

Сидоренко Оксана Петрівна

Керівник бакалаврської дипломної роботи

(підпис)

(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Полтава 202__ року

Бланк завдання на кваліфікаційну роботу

**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ,
ПРАВА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. І. А. МАРКІНОЇ**

Освітньо-професійна програма Менеджмент підприємства
Спеціальність 073 Менеджмент
Ступінь вищої освіти Бакалавр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Тетяна ВОРОНЬКО-НЕВІДНИЧА

_____ 202__ року

**ЗАВДАННЯ
НА БАКАЛАВРСЬКУ ДИПЛОМНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Сидоренко Оксани Петрівни

1. Тема роботи «_____»
(на матеріалах _____ району), керівник
роботи _____

(науковий ступінь, вчене звання, посада, прізвище та ініціали керівника роботи)

затверджено наказом ПДАУ від _____ 202__ року № _____.

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи _____ 202__ р.

3. Вихідні дані до роботи:

_____.

4. Зміст бакалаврської дипломної роботи (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. _____

Розділ 2. _____

Розділ 3. _____

5. Перелік графічного матеріалу: схеми, рисунки, графіки, діаграми за темою та об'єктом дослідження.

Продовж. додатку В

6. Дата видачі завдання: ____ ____ 202__ р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів кваліфікаційної роботи	Примітка
1	Вибір і затвердження теми роботи		виконано*
2	Складання і затвердження розгорнутого плану та завдання на кваліфікаційну роботу		виконано*
3	Опрацювання джерел інформації		виконано*
4	Збір, вивчення і обробка інформації, необхідної для виконання роботи		виконано*
5	Виконання теоретичного розділу роботи		виконано*
6	Виконання дослідницько-аналітичного розділу роботи		виконано*
7	Виконання проектно-рекомендаційного розділу роботи		виконано*
8	Оформлення тексту роботи		виконано*
9	Перевірка роботи на наявність запозичень з інших документів		виконано*
10	Нормоконтроль		виконано*
11	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень і пропозицій		виконано*
12	Попередній захист роботи на кафедрі		виконано*
13	Оформлення роздаткового матеріалу, презентації		виконано*
14	Захист кваліфікаційної роботи		виконано**

Керівник роботи

_____ (підпис)

_____ (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Керівник кваліфікаційної роботи

_____ (підпис)

_____ (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

– заповнюється керівником роботи

** – заповнюється членом ЕК на засіданні ЕК

Додаток Г

Зразок подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи
(формат А5)

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ ЩОДО ЗАХИСТУ
БАКАЛАВРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ**

Направляється здобувач вищої освіти _____
(Прізвище та ініціали)

до захисту бакалаврської дипломної роботи за освітньо-професійною програмою
Менеджмент підприємства спеціальності 073 Менеджмент на тему
« _____ »
(на матеріалах _____ району).

Бакалаврська дипломна робота і рецензія додаються.

Директор інституту

(підпис)

_____ (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Довідка про успішність

_____ (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ) за період навчання в навчально-науковому інституті
економіки, управління, права та інформаційних технологій з 202__ року до
202__ року повністю виконав/ла навчальний план за освітньо-професійною
програмою Менеджмент підприємства з таким розподілом оцінок за:

4-бальною шкалою: відмінно – ___ %, добре – ___ %, задовільно – ___ %;
шкалою ЄКТС: А – ___ %; В – ___ %; С – ___ %; D – ___ %; E – ___ %.

Методист інституту

(підпис)

_____ (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Висновок керівника бакалаврської дипломної роботи

Здобувач вищої освіти _____ виконав/ла кваліфікаційну
роботу у відповідності до одержаного завдання та існуючих вимог.
Дослідження проведено на актуальну тему, оскільки

_____.
За своїм змістом та оформленням кваліфікаційна робота являє собою
закінчене дослідження, що переконливо свідчить про високий рівень
застосування здобутих у процесі навчання теоретичних знань та підготовки
до виконання наукових досліджень.

Теоретична частина бакалаврської дипломної роботи являє собою критичне
узагальнення теоретичних підходів до визначення теоретичних засад
_____.

Продовж. додатку Г

В дослідницько-аналітичній частині бакалаврської дипломної роботи проведено аналіз суб'єкту та об'єкту системи управління підприємства; техніко-економічний аналіз показників господарської діяльності підприємства; практики та ефективності застосування _____.

У проектно-рекомендаційному розділі кваліфікаційної роботи розроблені пропозиції, щодо удосконалення _____.

Науковий підхід у бакалаврській дипломній роботі підтверджується наявністю рисунків, діаграм та використанням аналітичних методів дослідження.

Автор ефективно використав методики дослідження, що дозволило зробити обґрунтовані висновки. Позитивним надбанням кваліфікаційної роботи є дослідження автора, що сприяли розробці конкретних рекомендацій, втілення яких в практичну діяльність досліджуваного підприємства сприятиме удосконаленню _____.

Таким чином, автор показав вміння самостійно вирішувати наукові та практичні задачі, логічно, послідовно, аргументовано викладати матеріал і роботи висновки. Робота містить елементи наукової новизни.

В цілому означені завдання кваліфікаційної роботи в розрізі її розділів виконані, мета роботи досягнута. Бакалаврська дипломна робота за своїм змістом та оформленням відповідає встановленим стандартам та освітньо-професійній програмі Менеджмент підприємства спеціальності 073 Менеджмент і рекомендується до захисту перед Екзаменаційною комісією.

Керівник кваліфікаційної роботи _____
(підпис)

_____ 20__ року

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Бакалаврська дипломна робота розглянута. Здобувач вищої освіти _____ допускається до захисту даної роботи перед ЕК.

(Прізвище та ініціали).

Відповідальний за нормоконтроль

(підпис) (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)
_____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис) (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)
_____ 20__ р.

Бланк рецензії на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти

РЕЦЕНЗІЯ

на бакалаврську дипломну роботу здобувача вищої освіти за освітньо-професійною програмою Менеджмент підприємства спеціальності 073 Менеджмент навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій Полтавського державного аграрного університету

Сидоренко Оксани Петрівни

на тему « _____ » (на матеріалах _____ району) виконану на кафедрі менеджменту ім. І. А. Маркіної під керівництвом _____

(науковий ступінь, вчене звання, посада, Власне ім'я Прізвище)

Бакалаврська дипломна робота за своєю структурою сприяє всебічному розкриттю обраної актуальної теми та виконанню одержаного завдання.

Теоретичний розділ бакалаврської дипломної роботи включає критичну оцінку автора та узагальнення наукових підходів до визначення сутності та особливостей _____

В проектно-рекомендаційному розділі сформовані пропозиції щодо удосконалення _____

Автором застосовано достатню кількість наукових методів досліджень.

Позитивним моментом проведеного автором у бакалаврській дипломній роботі дослідження є комплексні пропозиції, які сприятимуть удосконаленню _____

Наукова цінність бакалаврської дипломної роботи полягає в продовженні автором досліджень особливостей формування _____

_____ в умовах діяльності конкретного підприємства.

Загалом кваліфікаційна робота *Сидоренко О. П.* за своїм змістовним наповненням, технічним оформленням і структурно-логічною побудовою відповідає існуючим вимогам та отриманому завданню. Автор/-ка опрацював/-ла значний/достатній обсяг наукових праць з обраної теми, показав/-ла вміння чітко, грамотно й аргументовано викладати матеріал, правильно оформляти його.

У бакалаврській дипломній роботі автором/-кою використано ряд методів наукових досліджень, а саме _____.
Наочність результатів отриманих в роботі підтверджується рисунками, графіками та діаграмами.

Недоліком представленої бакалаврської дипломної роботи можна вважати
факт _____ недостатнього _____ приділення _____ уваги
_____.

Таким чином, бакалаврська дипломна робота втілює спроби самостійних досліджень і рекомендується до захисту перед екзаменаційною комісією. Автор бакалаврської дипломної роботи *Сидоренко О. П.* заслуговує присвоєння кваліфікації «Бакалавр менеджменту».

Рекомендована оцінка _____.

Рецензент: _____
(Власне ім'я Прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи рецензента)

Освіта рецензента: _____
(назва закладу вищої освіти, спеціальність)

_____ 202__ року
(підпис)

Форма характеристики здобувача вищої освіти

ХАРАКТЕРИСТИКА
Сидоренко Оксани Петрівни

_____ року народження, українки, здобувача вищої освіти за освітньо-професійною програмою Менеджмент підприємства спеціальності 073 Менеджмент ступеня вищої освіти Бакалавр Полтавського державного аграрного університету

Сидоренко Оксана Петрівна здобуває ступінь вищої освіти Бакалавр за освітньо-професійною програмою Менеджмент підприємства спеціальності 073 Менеджмент в ННІ ЕУПІТ ПДАУ з 202_ року й дотепер. Зарекомендував (-ла) себе як старанний (-а) / недостатньо наполегливий (-ва), дисциплінований (-на) / недостатньо дисциплінований (-на), відповідальний (-на) / безвідповідальний (-на) здобувач вищої освіти. Має навчальні досягнення високого / достатнього / низького рівня. Протягом навчання здобув (-ла) достатні знання з фахових дисциплін, систематично підвищував професійний рівень, зокрема шляхом самоосвіти, брав (-ла) участь у студентських наукових конференціях та круглих столах / приділяв (-ла) недостатню увагу вивченню фахових дисциплін.

За період навчання здобувач мав (-ла) повагу серед інших здобувачів вищої освіти та викладачів ПДАУ. До виконання громадських доручень ставився (-лася) сумлінно / відповідально, брав (-ла) активну участь у студентському самоврядуванні, спортивному, культурно-просвітницькому, громадському житті інституту та Університету / недбало. Навчальні заняття без поважних причин не пропускав (-ла), порушень дисциплін не має / систематично пропускав (-ла) навчальні заняття без поважних причин, порушував дисципліну.

Цілеспрямований (-на), спокійний (-на), урівноважений (-на), ввічливий (-ва), відповідальний (-на), вимогливий (-ва) до себе / неврівноважений (-на), порушує загальноприйняті норми поведінки, байдужий (-на) до виконання покладених на нього/неї обов'язків, недоброчливий (-ва) у спілкуванні, конфліктний (-на).

Характеристика видана для подання екзаменаційній комісії.

Директор навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій
Куратор академічної групи

_____ (підпис) (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

_____ (підпис) (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Староста академічної групи

_____ (підпис) (Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

_____ 202_ року

Додаток Ж

Форма титульної сторінки наочних матеріалів до кваліфікаційної роботи

**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ,
ПРАВА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. І. А. МАРКІНОЇ**

Освітньо-професійна програма Менеджмент підприємства
Спеціальність 073 Менеджмент
Ступінь вищої освіти Бакалавр

НАОЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО БАКАЛАВРСЬКОЇ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ

Сидоренко Оксани Петрівни

на тему «_____»
(на матеріалах _____ району)

Науковий керівник

(науковий ступінь, вчене звання, посада)

(Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Полтава 202__ року

Зразок реферату кваліфікаційної роботи

**ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ НАВЧАЛЬНО-
— НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ, ПРАВА ТА
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. І. А. МАРКІНОЇ**

СИДОРЕНКО ОКСАНА ПЕТРІВНА

**«УДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ МЕТОДІВ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА В
СУЧАСНИХ УМОВАХ
ГОСПОДАРЮВАННЯ»**

Освітньо-професійна програма Менеджмент підприємства
Спеціальність 073 Менеджмент
Ступінь вищої освіти Бакалавр

РЕФЕРАТ

бакалаврської дипломної роботи на здобуття кваліфікації –
бакалавр менеджменту

Полтава 2022 року

Бакалаврська дипломна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел (45 найменування), 5 додатків. Бакалаврська дипломна робота містить 17 таблиць, 5 рисунків, викладена на 39 сторінках.

Основний зміст роботи

У першому розділі «Теоретичні засади використання психологічних методів управління в менеджменті підприємства» здійснена загальна характеристика психологічних методів управління персоналом; розкрита сутність соціологічного забезпечення ефективності застосування психологічних методів управління персоналом, а також охарактеризований вплив психологічних методів управління на ефективність діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання.

У другому розділі «Аналіз ефективності застосування психологічних методів управління на підприємстві» проведена організаційно-економічна характеристика господарської діяльності Підприємства, а також здійснений аналіз практики та ефективності застосування системи психологічних методів управління персоналом на ньому.

У третьому розділі «Удосконалення використання психологічних методів управління персоналом підприємства» запропоновано удосконалення: стратегії застосування психологічних методів управління в підприємстві (зокрема, це формулювання та офіційне закріплення місії, цінностей, принципів, цілей та основних завдань підприємства; підвищення рівня поінформованості персоналу, соціуму, в т. ч. шляхом створення сайту підприємства; перехід до кланової організаційної культури тощо); управлінської культури керівників досліджуваного підприємства; системи соціально-психологічної взаємодії в колективі.

Висновки

1. Структура управління досліджуваного Підприємства лінійно-функціональна. Стиль керівництва: авторитарно-демократичний. Більша увага приділяється виробничому управлінню, натомість психологічні аспекти залишаються майже неохопленими. Чисельність персоналу мала негативну тенденцію до зменшення (на 16,5 %), але разом з тим продуктивність їх праці мала позитивну тенденцію до збільшення – на 142,6 %. В 2027 р., порівняно з 2025 р. спостерігалось збільшення забезпеченості підприємства основними та оборотними фондами, але й зменшення ефективності їх використання; показники чистого доходу від реалізації продукції збільшився на 102,6 %, валового прибутку – на 78,2 %, чистого прибутку – на 123,4 %, але зменшився показник рентабельності виробництва на 1,7 в. пт. Між продуктивністю праці, середньорічної оплатою праці та кількістю звільнених працівників існує сильна ступінь лінійної залежності (коефіцієнт кореляції = 0,88).

2. Аналіз практики та ефективності застосування системи психологічних методів управління персоналом досліджуваного Підприємства вказує на середню ефективність. Для підприємства характерна ієрархічна корпоративна культура. Професійний відбір в досліджуваного Підприємства в основному ведеться через оцінку кваліфікації та професійної компетенції претендентів, а психологічні аспекти залишаються поза увагою. Серед основних методів психологічного спонукання найефективнішими методами, на думку опитаних, є метод залучення та надання довіри.

Негативним є неспівпадіння бажаного та наявного стану застосування методів спонукання. Ефективність комплектування трудових колективів знаходиться на рівні 64 %.

3. Рекомендовано офіційно закріпити основні елементи корпоративної культури. Підвищити інформованість персоналу та соціуму про діяльність підприємства – створити інформаційний стенд, сайт. Перейти до корпоративної культури кланового типу. Визначені основні витрати на заходи з підбору персоналу. Запропонована система корпоративних свят (внутрішніх і цільових). Наведені заходи з удосконалення культуру управління менеджерів досліджуваного Підприємства. Сформовані правила ефективного спілкування між працівниками. Для закріплення необхідних навичок – сформована тематика тренінгового навчання. Очікуваний економічний ефект – збільшення обсягу чистого доходу на одного працівника – на 68,4 тис. грн / особу. Очікуваний соціальний ефект – підвищення рівня життя працівників, стану їх здоров'я, освітнього та кваліфікаційного рівня, зниженні соціальної напруги та оптимізації міграційних процесів.

Список публікацій здобувача

1. Сазонова Т. О., Сидоренко О. П. Особливості застосування психологічних методів управління в сучасному підприємстві. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Менеджмент XXI століття: глобалізаційні виклики»: збірник наукових праць*. Полтава: ТОВ «Сімон», 2026. С. 167-170.
2. Сазонова Т. О., Сидоренко О. П. Застосування психологічних методів управління персоналом підприємства в конкурентних умовах господарювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2027. Випуск 79. С. 142-147.

АНОТАЦІЯ

Сидоренко О. П. «Удосконалення психологічних методів управління персоналом підприємства в сучасних умовах господарювання» – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Бакалаврська дипломна робота на здобуття ступеня вищої освіти бакалавр за освітньо-професійною програмою Менеджмент підприємства спеціальністю 073 Менеджмент. – Полтавський державний аграрний університет, Полтава, 2023.

Досліджено теоретичні та прикладні питання сутності психологічних методів управління персоналом підприємства в сучасних умовах господарювання.

Обґрунтовано напрями удосконалення стратегії застосування психологічних методів управління в підприємстві; управлінської культури керівників (підвищення їх особистого рівня ефективності); системи соціально-психологічної взаємодії в колективі (правила ефективного спілкування, тимблдінг, тренінгові навчання, заходи стрес-менеджменту).

Ключові слова: психологічні методи, управління персоналом, персонал, управлінська культура, колективна взаємодія.

ANNOTATION

Sydorenko O. P. «Improvement of psychological methods's management of the enterprise's personnel in modern conditions of management». – Manuscript qualification work.

Bachelor's diploma thesis for obtaining the bachelor's degree of higher education under the educational and professional program of Enterprise Management specialty 073 Management. – Poltava State Agrarian University, Poltava, 2022.

Theoretical and applied questions of the psychological methods' essence of personnel management in the enterprise in modern conditions of management are investigated.

The directions of strategy psychological management methods' improvement in the enterprise are substantiated; management culture of managers (increasing their personal level of effectiveness); systems of social and psychological interaction in the team (rules of effective communication, team building, training exercises, stress management measures).

Keywords: psychological methods, personnel management, personnel, managerial culture, collective interaction.

Рекомендовано до друку радою з якості вищої освіти спеціальності «Менеджмент», протокол від
1.09.2022 р. № 1
Формат 60x90 ¹/₁₆. Папір офсетний (білий 70-80 г/м²).
Авт. арк. 2,3.
Тираж 5 пр. Гарнітура Times New Roman Cyr.